

Crna Gora
Vlada Crne Gore

MJERE PODRŠKE GRAĐANIMA I PRIVREDI

Kratkoročne mjere
Prvi kvartal 2021. godine

PRIJEDLOG

Januar 2021. godine

Sadržaj

Cilj realizacije mjera	5
Struktura mjera i fiskalni okvir.....	6
I PODRŠKA RANJIVIM KATEGORIJAMA STANOVNIŠTVA	8
II PODRŠKA PRIVREDI	8
2.1 Podrška privredi kroz subvencionisanje zarada.....	8
2.2 Odlaganje i reprogram plaćanja poreza i doprinosa na dohodak	10
2.3 Podrška novom zapošljavanju	11
2.4 Jednokratna podrška privredi za uspostavljanje sistema za elektronsku fiskalizaciju	12
2.5 Povećanje limita ostvarenog prometa sa 18.000 EUR na 30.000 EUR kao uslova za obaveznu PDV registraciju.....	13
2.6 Smanjenje troškova zakupa prostora u državnom vlasništvu i odlaganje ovih obaveza.....	13
2.7 Skraćenje roka povraćaja PDV-a.....	14
III DODATNE MJERE PODRŠKE ZA TURIZAM I UGOSTITELJSTVO.....	14
3.1 Umanjenje godišnje naknade za korišćenje morskog dobra.....	15
3.2 Subvencionisanje turoperatora.....	15
3.3 Turistički vaučeri za prosvjetne i zdravstvene radnike i podrška izdavaocima privatnog smještaja.....	15
IV DODATNE MJERE PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO.....	16
4.1 Program intervencija na tržištu poljoprivrednih proizvoda, ribarstva i akvakulture.....	16
4.2 Podrška kupovini domaćih proizvoda.....	18
V PREPORUKE.....	18
5.1 Preporuka – poštovanje roka plaćanja obaveza prema malim proizvođačima.....	18
5.2 Preporuke za jedinice lokalne samouprave	19
5.3 Podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.....	19
5.4 Preporuke Centralnoj banci Crne Gore	20
PRILOG 1 - Lista ugroženih djelatnosti.....	21

Uvod

Izazove sa kojima se suočavao tim Vlade po dolasku na vlast, pandemija virusa COVID-10, podigla je na još viši nivo. Zemlju zatečenu u katastrofalnim uslovima, širenje virusa je samo još više oslabilo, a zadalo ozbiljan zadatak onima koji je vode kako ne bi prešla ivice bankrota u koji je zamalo odvela prethodna vlast. Nakon predanog rada na osmišljavanju novih oblika pomoći najugroženijim fizičkim i pravnim licima Vlada izlazi sa novim prijedlogom mjera, unaprijeđenim i bolje postavljenim u odnosu na prethodne pakete. Mjere su usmjerene na podršku održavanja nivoa zaposlenosti, pospješivanju likvidnosti, povećanju broja turista, stabilnosti poljoprivrede kao i podršci ranjivim kategorijama stanovništva. Procjena ukupnog direktnog i indirektnog fiskalnog uticaja realizacije mjera je oko 163 miliona EUR, čime je Vlada Crne Gore još jednom pokazala da, uprkos naslijeđenom stanju, ima kontrolu nad javnim finansijama.

Nastavak mjera je prije svega rezultat potrebe da se kroz dodatna sredstva pomogne privreda, koja je tokom prethodnih devet mjeseci finansijski iscrpljena usljed značajnog pada ekonomske aktivnosti, čemu je u značajnoj mjeri doprinijelo zatvaranje granice u toku ljetnje turističke sezone 2020. godine.

Dodatno, mjere predstavljaju i logični slijed opštih preporuka međunarodnih finansijskih organizacija, koje su nakon mjera za kontrolu epidemije, sadržavale preporuke za aktivnosti koje treba da preduzmu monetarne vlasti, vlade i regulatori finansijskog tržišta. Nastojanja Vlade Crne Gore su da snažnije podrži targetirane grupe i sektore, kako bi se privredni potencijal sačuvao u što većoj mjeri i obezbijedio okvir za uspješne mjere oporavka u narednom periodu. Takođe, obezbijedena su finansijska sredstva za značajno povećanje intenziteta podrške u odnosu na prethodni period.

Vlada Crne Gore je do sada realizovala tri paketa mjera podrške privredi i građanima, koji su od strane privrednika ocijenjeni kao - u određenoj mjeri korisni, ali nedovoljni. Na drugoj strani, analiza implementacije pojedinih mjera, posebno kada je III paket u pitanju, ne ukazuje na dobre rezultate, jer je evidentan veoma nizak stepen realizacije u odnosu na plan. To ukazuje da takve mjere nijesu dobro postavljene, te da određeni broj mjera zahtijeva revidiranje i unaprjeđenje osnova za implementaciju.

U cilju što kvalitetnije pripreme novog seta mjera, detaljno su analizirane mjere definisane prethodnim paketima podrške ali s posebnom pažnjom su uzeti u razmatranje zahtjevi od privrede i građana. Razmatrani su efekti mjera i način njihove implementacije kako bi se identifikovale one mjere sa čijom realizacijom bi se moglo nastaviti u narednom peirodu. Pored toga, navedena analiza pokazala je koje mjere zahtijevaju izmjene i unaprjeđenje uslova i kriterijuma, a sa realizacijom kojih mjera ne treba nastaviti.

Opredjeljenje Vlade je da novi paket mjera sadrži samo mjere koje su usmjerene na rješavanje aktuelne socio-ekonomske situacije izazvane virusom COVID 19, tako da ovaj paket mjera neće sadržati redovne aktivnosti, razvoje projekte i mjere koje primarno nijesu kreirane za ovu svrhu.

Konsultacije sa predstavnicima privrede predstavljale su posebno značajan segment u procesu izrade novih mjera podrške privredi i građanima. Naime, na inicijativu ministra ekonomskog razvoja, a u organizaciji Sekretarijata Savjeta za konkurentnost, koji je ujedno i platforma saradnje Vlade i poslovnih udruženja, održana su dva sastanka sa privrednim udruženjima na temu analize i dalje razrade paketa pomoći privredi, sa fokusom na mjere koje bi mogle biti implementirane u kratkom roku. Inputi koji su dobijeni od strane privrednih udruženja detaljno su razmatrani na nivou resornih ministarstava. U tom smislu, međuresorna saradnja bila je baza za donošenje odluka na koji način i u kojoj mjeri zahtjevi privrednika mogu biti inkorporirani, u skladu sa raspoloživim sredstvima i realnim sistemskim uslovima za period od tri mjeseca. Dakle, ovaj set mjera predstavlja odgovor na zahtjeve privrede, uz napomenu da je korektivni faktor u izlaženju u susret tim zahtjevima bilo trenutno finansijsko, odnosno budžetsko stanje.

Posebno valja naglasiti da je Vlada Crne Gore, imajući u vidu njene programske ciljeve, ovim paketom mjera nastojala da poboljša i socio-ekonomske uslove najugroženijih grupa građana. Tako se dio mjera odnosi neposredno na podršku ranjivim grupama stanovništva, čime će se povećati tražnja i na taj način posredno pomoći i cijelokupnom privrednom sistemu Crne Gore. Sve navedeno će u duhu solidarnosti i jačanja zdrave i održive privredne aktivnosti pomoći kako privredi, tako i građanima u prevazilaženju problema sa kojim su se susreli u uslovima pandemije.

Vremenski okvir predmetnog paketa mjera podrške privredi i građanima odnosi se na period od 1. januara do 31. marta 2021. godine, pri čemu će se za jedan dio mjera, čija se realizacija odnosi na duži vremenski period, finansijska podrška realizovati u skladu sa preciziranim uslovima i nakon 31. marta 2021. godine.

Uporedo će se pratiti kretanje pandemije, trend uticaja krize, inputi privrednika i građana - korisnika mjera, kao i efekti mjera podrške, u cilju strateškog pristupa planiranja daljih aktivnosti.

Važno je naglasiti da će za privredne subjekte u ostalim privrednim djelatnostima, koji neće biti podržani u okviru predmetnih mjera, u narednom periodu Vlada raditi na nadogradnji postojećih, ali i kreiranju posebnih programa podrške razvojnog karaktera. Na taj način, Vlada pokazuje jasno opredjeljenje da cijeni napor svih privrednih subjekata, na način što će podstaći njihov dalji rast i razvoj, kako zbog individualnog napretka ovakvih privrednika, tako i zbog uticaja koji imaju na manje privrednike u istoj ili zavisnim djelatnostima.

Ono što takođe slijedi, jeste kreiranje kreditnih linija i uslova kreditiranja shodno inputima koji su dobijeni od strane privrednih udruženja, što će biti realizovano u saradnji sa Investiciono-razvojnim fondom Crne Gore A.D. i poslovnim bankama. Na kreiranju ovog vida podrške, sa ciljem uspostavljanja adekvatnijeg okvira za njegovu implementaciju, Ministarstvo ekonomskog razvoja već intenzivno radi.

Mjere podrške će se realizovati u skladu sa pravilima o dodjeli državne pomoći definisanim od strane Agencije za zaštitu konkurencije:

- Ukupan iznos pomoći ne prelazi 800.000 EUR po korisniku u smislu Zakona o kontroli državne pomoći; pomoć se može dodijeliti u obliku direktnih bespovratnih sredstava, poreskih olakšica i povoljnijih uslova plaćanja ili u drugim oblicima, kao što su povratni

avansi, garancije, zajmovi i vlasnički kapital, pod uslovom da ukupna nominalna vrijednost takvih mjera ne prelazi ukupnu gornju granicu od 800.000 EUR po preduzetniku; svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova;

- Pomoć se ne može dodijeliti korisnicima koji su već imali poteškoća u poslovanju (u smislu Uredbe o opštem zajedničkom izuzeću) na dan 31. decembra 2019. godine;
- Pomoć će se dodijeliti najkasnije do 30. juna 2021. godine.

- ✓ Realizacija novih mjera podrške
- ✓ Povećanje intenziteta i iznosa podrške
- ✓ Nastavak realizacije dobro postavljenih mjera iz prethodnih paketa podrške
- ✓ Unapređenje osnove za implementaciju mjera iz prethodnih paketa podrške
- ✓ Paket sadrži samo „Covid“ mjere
- ✓ U narednom periodu biće realizovani razvojni programi podrške

**Procjena ukupnog direktnog i indirektnog finansijskog uticaja realizacije mjera:
oko 163 mil. EUR**

Cilj realizacije mjera

Imajući u vidu pad ekonomske aktivnosti u Crnoj Gori, odnosno negativna makroekonomska kretanja, koja zadržavaju isti trend i pored realizacije prethodna tri paketa mjera podrške privredi, potreba za nastavkom podrške, ali u izmijenjenom i efikasnijem obliku, je sasvim sigurna. Prvi kvartal u godišnjem poslovnom ciklusu privrede svakako predstavlja izazovan period i u redovnim uslovima poslovanja, a posebno u uslovima socio-ekonomske krize.

Stoga, opredjeljenje Vlade Crne Gore je da pomogne održivost privrednog sektora, posebno najugroženijih djelatnosti, i u prvom kvartalu 2021. godine. Cilj predmetnih mjera podrške jeste intenzivnija podrška privredi, kako bi se sačuvala njena baza, kao preduslov za dalje mjere oporavka i rasta ekonomske aktivnosti. Stoga, pet glavnih ciljeva mjera podrške su sljedeći:

- podrška ranjivim kategorijama stanovništva;
- podrška održavanju nivoa zaposlenosti i novom zapošljavanju;
- pospješivanje likvidnosti privrednih subjekata;
- stvaranje uslova za povećanje broja turista;
- stabilnost tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Mjere iz novog paketa koncipirane su tako da prate postavljene ciljeve. Efekti realizacije predmetnih mjera u skladu sa kvalitetno definisanim uslovima i načinom implementacije, uz optimističan scenario po pitanju pandemije, trebalo bi da doprinesu jedinstvenom i glavnom cilju djelovanja Vlade Crne Gore u uslovima pandemije - očuvanju okvira za ponovni rast ekonomske aktivnosti i jačanje otpornosti društva i privrede.

Struktura mjera i fiskalni okvir

Predmetni paket podrške građanima i privredi sadrži mjere finansijskog karaktera, one koje podrazumijevaju direktno izdvajanje finansijskih sredstava i one koje podrazumijevaju određeno smanjenje i odlaganje troškova (obaveza) privrednih subjekata, što sa druge strane znači smanjenje javnih prihoda. Pored toga, definisane su preporuke za jedinice lokalne samouprave i druge institucije, kako bi se podrška privredi pružila sa više nivoa. Samo ovakvim sistemskim djelovanjem svih institucija postiže se sinergijski efekat koji će u krajnjem dovesti do ostvarivanja navedenih ciljeva.

Usljed pada javnih prihoda i niza mjera prilagođavanja javne potrošnje nastalim okolnostima izazvanim pandemijom virusa COVID 19, Vlada je nastojala da obezbijedi fiskalni prostor za nastavak realizacije mjera podrške. Stoga, sredstva za realizaciju predmetnog paketa podrške privredi i građanima su u osnovi obezbijedena iz državnog budžeta. Kao što je navedeno u uvodu, Vlada će nastaviti intenzivne pregovore sa Investiciono-razvojnim fondom Crne Gore A.D. i poslovnim bankama, kako bi se oslobodila značajna sredstva za podršku privrednom sektoru, uz izdvajanje dodatnih sredstava iz državnog budžeta za subvencionisanje kamate.

U nastavku je prikazana fiskalna procjena pojedinačnih mjera podrške.

MJERA PODRŠKE	Status mjere			Procjena fiskalnog uticaja EUR		
	Nastavak realizacije mjere			Subvencije/ davanja u prvom kvartalu	Dodatne subvencije/ davanja na nivou godine	Oslobađanje troškova/ olakšice
	Unaprijeđena mjera					
	Nova mjera					
I PODRŠKA RANJIVIM KATEGORIJAMA STANOVNIŠTVA	Unaprijeđena mjera/ šira ciljna grupa			7.000.000		
II PODRŠKA PRIVREDI						
2.1 Podrška privredi kroz subvencionisanje zarada	Unaprijeđena mjera/ povećani intenzitet podrške			22.000.000		
2.2 Odlaganje i reprogram plaćanja poreza i doprinosa na dohodak	Unaprijeđena mjera/ duži vremenski period reprograma					120.000.000

2.3 Podrška novom zapošljavanju	Nova mjera			Fiskalni uticaj će zavisi od broja novozaposlenih lica*
2.4 Jednokratna podrška privredi za uspostavljanje sistema za elektronsku fiskalizaciju	Nova mjera	500.000		
2.5 Povećanje limita ostvarenog prometa sa 18.000 EUR na 30.000 EUR kao uslova za obaveznu PDV registraciju	Nova mjera			2.500.000
2.6 Smanjenje cijene zakupa prostora u državnom vlasništvu i odlaganje obaveze po istom osnovu	Unaprijeđena mjera/ smanjenje troškova			500.000
2.7 Skraćenje roka povraćaja PDV-a	Unaprijeđena mjera/ skraćenje roka	/	/	/
III DODATNE MJERE PODRŠKE ZA TURIZAM I UGOSTITELJSTVO				
3.1 Umanjenje godišnje naknade za korišćenje morskog dobra	Unaprijeđena mjera/ dozvoljen reprogram			3.500.000
3.2 Subvencionisanje turoperatora	Nastavak realizacije mjere (III paket)	150.000		
3.3 Turistički vaučeri za prosvjetne i zdravstvene radnike i podrška izdavaocima privatnog smještaj	Nova mjera	5.500.000		
IV DODATNE MJERE PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO				
4.1 Program intervencija na tržištu poljoprivrednih proizvoda, proizvoda ribarstva i akvakulture	Nastavak realizacije mjera (II paket)		1.724.000	
4.3 Podrška kupovini domaćih proizvoda	Nastavak realizacije mjere (II paket)			
UKUPNO		35.150.000	1.724.000	126.500.000
		163,37 mil. EUR		

* U ovaj iznos nije uključena projekcija mjere 2.3. Novo zapošljavanje koja će predstavljati značajan rashod za državni budžet. Ipak, u cilju podrške privredi, ova Vlada će nastaviti da donosi targetirane mjere koje za cilj imaju brži oporavak privrede Crne Gore.

I PODRŠKA RANJIVIM KATEGORIJAMA STANOVNIŠTVA

U cilju finansijske podrške ranjivim kategorijama stanovništva zbog negativnih posljedica epidemije na standard građana, a posljedično na cijeli privredni sistem, mjerom se obezbjeđuje jednokratna novčana pomoć za lica koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, korisnike materijalnog obezbjeđenja i prava na lične invalidnine, penzionere, koji su korisnici minimalne penzije, na sljedeći način:

- Za lica koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 31.12.2020. godine i dalje su nezaposlena, a koja nemaju pravo na novčanu nadoknadu, opredjeljuje se jednokratna pomoć u iznosu od 100 EUR;
- Podrška za lica koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 31.12.2020. godine, koja imaju pravo na novčanu nadoknadu, opredjeljuje se jednokratna pomoć koja predstavlja *dopunu iznosa* koji redovno primaju, do iznosa od 100 EUR;
- Za korisnike materijalnog obezbjeđenja, opredjeljuje se jednokratna novčana nadoknada u iznosu od 50 EUR po porodici sa jednim ili dva člana i 100 EUR po porodici sa tri ili više članova;
- Za sve penzionere koji primaju penzije u Crnoj Gori, a čija je vrijednost manja od iznosa minimalne zarade (222 EUR), opredjeljuje se 50 EUR jednokratne novčane pomoći;
- Za korisnike prava na lične invalidnine preko Centara za socijalni rad opredjeljuje se 50 EUR jednokratne novčane pomoći;
- Jedno lice može biti korisnik samo jedne novčane nadoknade, shodno navedenoj klasifikaciji.

Cilj mjere	Poboljšanje ekonomskog stanja ranjivih kategorija stanovništva
Realizacija	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja i Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Fiskalni uticaj	7.000.000 EUR – prvi kvartal

II PODRŠKA PRIVREDI

2.1 Podrška privredi kroz subvencionisanje zarada

U cilju umanjenja negativnih posljedica nastalih ozbiljnim poremećajem u poslovanju privrednih društava u Crnoj Gori usljed pojave epidemije virusa COVID-19, ukazala se potreba za nastavkom pružanja podrške i subvencionisanja zarada. Primarni cilj ovog vida podrške je očuvanja radnih mjesta i stvaranja pretpostavki za brži oporavak ekonomije.

Imajući u vidu da su određeni segmenti privrede i dalje snažno pogođeni epidemiološkom situacijom u zemlji čime je ograničeno obavljanje privredne djelatnosti, kao i nedostatkom radne snage usljed primjene mjera u cilju suzbijanja negativnih efekata pandemije na zdravlje građana, kroz ovaj paket mjera Vlade predviđeno je produžavanje mogućnosti dobijanja subvencija za zarade, shodno kategoriji djelatnosti koju obavljaju privredni subjekti.

Mjere podrške realizuju se u okviru Programa subvencionisanja zarada za prvi kvartal 2021. godine, koji sadži detalje pojedinačnih mjera, uslove i proceduru sprovođenja.

Subvencije za zarade u okviru kategorije ugroženih djelatnosti - Odobrava se produženje mogućnosti dobijanja subvencije po zahtjevu poslodavca na zarade za mjesec: januar, februar i mart 2021. godine. Iznos subvencije u ovom periodu određuje se na način da se opredjeljuje iznos srazmjeran ostvarenoj zaradi u decembru 2020. godine, i to u iznosu od 100% na iznos minimalne bruto zarade (utvrđene Odlukom Vlade o utvrđivanju minimalne zarade „Sl. list CG“, broj 33/19). Iznos razlike do pune bruto zarade zaposlenog obezbjeđuje poslodavac.

Navedeni iznos subvencije odnosi se na sve ugrožene djelatnosti u skladu sa Listom koja je sastavni dio Programa za subvencionisanje zarada za prvi kvartal 2021. godine, uz uslov da je preduzeće izmirilo poreze i doprinose na dohodak koji su bili dospjeli za plaćanje na 30.9.2020. godine ili redovno izmiruje reprogramirane obaveze. Treba istaći da je predmetna Lista ugroženih djelatnosti dodatno proširena posebno u oblastima: transporta, proizvodnih djelatnosti koje su povezane sa ugostiteljstvom i dodatnim djelatnostima koji posluju u okviru oblasti prerađivačke industrije, a koji su na bazi podataka iz Poreske uprave imale izuzetno značajan pad prometa. Dodatno, privredni subjekat može dobiti subvenciju samo ako nije smanjio broj zaposlenih u odnosu na mjesec decembar 2020. godine.

Subvencije za zarade zaposlenih u karantinu/izolaciji - Isti iznos subvencije opredjeljuje se i za zarade zaposlenih koji su bili u karantinu i izolaciji (nezavisno od djelatnosti poslodavca), pri čemu je uslov za sticanje prava na subvenciju isključivo evidencija Instituta za javno zdravlje, a ne pojedinačna rješenja sanitarnih inspektora. Subvencija po ovom osnovu jednom licu može se odobriti jednom u toku prvi kvartala 2021. godine.

Subvencije za zarade zaposlenih na plaćenom odsustvu - Preduzetnik i privredno društvo čiji zaposleni koristi pravo na plaćeno odsustvo sa rada po osnovu čuvanja djeteta mlađeg od 11 godina, odnosno djeteta sa smetnjama u razvoju mlađeg od 18 godine, može, po zahtjevu, dobiti subvenciju dijela zarade za ta zaposlena lica, isključivo u jasno propisanim slučajevima. Naime, način realizacije i tačan iznos subvencije, po ovom osnovu, određivaće se u skladu sa dužinom prekida obrazovno-vaspitnog rada u javnim i privatnim obrazovno-vaspitnim ustanovama i primjene online sistema učenja, na osnovu odluke organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja, i to srazmjerno ostvarenoj zaradi, a najviše do iznosa subvencije definisane Programom.

Nastavlja se dodjela subvencija privrednim subjektima koji su u prethodnom periodu ostvarili pravo po osnovu mjere novo zapošljavanje (za novozaposlena lica koja su evidentirana zaključno sa 31.12.2020. godine). Korisnici subvencija za novo zapošljavanje nemaju pravo na subvencije u okviru Programa za subvencionisanje zarada za prvi kvartal 2021. godine. Počev od 1.1.2021. obustavljaju se novi zahtjevi za subvencije za novo zapošljavanje.

Cilj mjere	Održavanje nivoa zaposlenosti i podrška poslodavcima usljed odsustva zaposlenih zbog karantina ili izolacije
Realizacija	Ministarstvo ekonomskog razvoja će donijeti Program subvencionisanja zarada za prvi kvartal 2021. godine, a Program se implementira kroz elektronski servis Poreske uprave – Program za dodjelu subvencije
Unapređenja mjere	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Povećani intenzitet podrške za sve ugrožene djelatnosti i podršku po osnovu karantina i izolacije – 100% ✓ Definisana proširena Lista ugroženih djelatnosti na osnovu podatka o padu prometa u periodu mart-decembar 2020. godine u odnosu na isti period iz 2019. godine
Fiskalni uticaj	22.000.000 EUR – prvi kvartal

2.2 Odlaganje i reprogram plaćanja poreza i doprinosa na dohodak

Mjera podrške omogućava odlaganje plaćanja duga za poreze i doprinose po osnovu dohotka za fizička lica koji je nastao u periodu od 1.07.2020. godine do 31.12.2020. godine, za sva privredna društva, koja su do 30.06.2020. godine redovno izmirivali obaveze po ovom osnovu.

Period reprograma duga je 24 mjeseca.

U skladu sa navedenim, ovom mjerom se dodatno podržavaju oni privredni subjekti koji su do sada redovno izmirivali svoje poreske obaveze. Time se pospješuje likvidnost privrednih subjekata i olakšava njihova pozicija za planiranje poslovanja.

Cilj mjere	Pospješivanje likvidnosti privrednih subjekata, olakšanje uslova za planiranje poslovanja
Realizacija	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja i Poreska uprava
Fiskalni uticaj	120.000.000 EUR – 2021. god.

2.3 Podrška novom zapošljavanju

Vlada je pripremila set prijedloga izmjena i dopuna zakona iz oblasti poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa na obavezno socijalno osiguranje kojim će se snažno djelovati na podsticaj novog zapošljavanja u 2021. godini. Pored navedenog, osnovni razlozi za predložene izmjene i dopune sadržani su u potrebi da se obezbijede uslovi za sprovođenje sveobuhvatne reforme poslovnog okruženja i suzbijanja „sive ekonomije“, stvore uslovi za efikasnije suzbijanje nelegalnog rada fizičkih lica, novo zapošljavanje i privredni rast. Ova mjera će značajno rasteretiti privredne subjekte i obezbijediti im povoljnije uslove privređivanja.

Mjera je koncipirana na način da se poslodavac koji zasnuje radni odnos do 31.12.2021. godine na neodređeno vrijeme, u skladu sa Zakonom kojim se uređuju prava i obaveze zaposlenih po osnovu rada, sa licem koje ima prebivalište na teritoriji Crne Gore i koje se nalazi na Zavodu za zapošljavanje Crne Gore duže od tri mjeseca, oslobađa obaveza plaćanja poreza na dohodak i doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na teret zaposlenog i na teret poslodavca, za zaradu isplaćenu za period od tri godine od dana zasnivanja radnog odnosa. Jedini uslov koji poslodavac treba da ispuni je da je navedenim zapošljavanjem povećao broj zaposlenih u odnosu na dan 31. decembar 2020. godine.

Poslodavac će biti oslobođen obaveze plaćanja navedenih poreza i doprinosa za zarade, maksimalno do iznosa prosječne bruto zarade u Crnoj Gori u prethodnoj godini, na sljedeći način:

- 90% poreza i doprinosa – za zarade isplaćene u 2021. godini;
- 60% poreza i doprinosa – za zarade isplaćene u 2022. godini;
- 30% poreza i doprinosa – za zarade isplaćene u 2023. godini.

Ono što treba naglasiti jeste da će doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje za lica za koje se ostvaruju pravo na oslobođenje od plaćanja ovih doprinosa, biti izmirivana iz budžeta Crne Gore.

Više detalja u vezi implementacije mjera sadržani su u prijedlozima predmetnih zakona. U saradnji sa nadležnim institucijama posebna pažnja će biti posvećena efikasnoj primjeni kontrole ovih mjera.

Cilj mjere	Podrška novom zapošljavanju, suzbijanje „sive ekonomije“ i privredni rast
Realizacija	✓ Realizacija nove mjere Realizacija mjere podrazumijeva donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezima na dohodak fizičkih lica i Zakona o dopunama Zakona o obaveznom socijalnom osiguranju
Fiskalni uticaj	Fiskalni uticaj će zavisi od broja novozaposlenih lica

2.4 Jednokratna podrška privredi za uspostavljanje sistema za elektronsku fiskalizaciju

Elektronska fiskalizacija ima za cilj smanjenje „sive ekonomije“, izgradnju poslovnog ambijenta u kojem ravnopravan tretman imaju svi privredni subjekti, kao i usmjeravanje resursa inspekcije na obveznike sa najvećim rizikom i ujedno relaksiranje urednih poreskih obveznika od čestih i nepotrebnih kontrola. Imajući u vidu teškoće sa kojim se privredni subjekti direktno ili indirektno susreću, a koje su izazvane pandemijom virusa COVID-19, te imajući u vidu značaj smanjenja sive ekonomije i podrške urednim poreskim obveznicima, Vlada Crne Gore, kao jednu od mjera podrške privredi, opredijelila je sredstva za jednokratnu finansijsku pomoć za uvođenje sistema elektronske fiskalizacije.

Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga ("Sl. list Crne Gore", br. 46/2019 i 73/2019), uređuje postupak fiskalizacije gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja u prometu proizvoda i usluga, kao i sadržaj fiskalnog računa. Poreska uprava je 16.12.2020. godine obezbijedila pristup produkcionom Samouslužnom EFI Portalu (SEP), čime je omogućen postupak zvanične online registracije za potrebe fiskalizacije. Stoga, svaki poreski obveznik koji je obavezan da izdaje račune i vrši proces fiskalizacije, obavezan je po navedenom Zakonu da fiskalizuje sve račune za gotovinske i bezgotovinske transakcije, što znači da se svi izdati računi evidentiraju u bazi podataka Poreske uprave.

Predmetna podrška predstavlja jednokratnu finansijsku pomoć za uvođenje sistema elektronske fiskalizacije, u iznosu od 100 EUR i odnosi se na poreske obveznike koji:

- privrednu djelatnost obavljaju u nekoj od ugroženih djelatnosti sa Liste u Prilogu 1,
- su izmirili sve poreze i doprinose na dohodak koji su bili dospjeli za plaćanje na dan 30.09.2020. godine ili redovno izmiruju reprogramirane obaveze.

Podrška je prvenstveno namijenjena uspostavljanju sistema elektronske fiskalizacije od strane privrednih subjekata koji posluju u okviru ugroženih djelatnosti shodno Listi iz Priloga 1, a u slučaju izvršenja obaveze uz trošak koji je manji od 100 EUR, ostatak subvencije subjekt može iskoristiti za pokriće ostalih troškova.

Ova vrsta podrške je namijenjena korisnicima koji uspostave sistem elektronske fiskalizacije zaključno sa 31.03.2021. godine.

Cilj mjere	Podrška privrednim subjektima koji posluju u ugroženim djelatnostima u procesu primjene elektronske fiskalizacije
Realizacija	 Realizacija nove mjere Direktna akcija Poreske uprave, kojom će fiksni iznos finansijske pomoći biti uplaćen na tekući račun poreskog obveznika, nakon zvanične registracije,

	dakle bez podnošenja zahtjeva sa njihove strane i bez potvrde o namjeni utrošenih sredstava
Fiskalni uticaj	500.000 EUR – prvi kvartal 2021. god.

2.5 Povećanje limita ostvarenog prometa sa 18.000 EUR na 30.000 EUR kao uslova za obaveznu PDV registraciju

Predmetna mjera se odnosi na definisanje limita prometa za sticanje statusa poreskog obveznika, sa ciljem stvaranja boljih uslova za održavanje likvidnosti privrednih subjekata.

Shodno odredbama važećeg Zakona o porezu na dodatu vrijednost, mali preduzetnici, subjekti koji za posljednjih 12 mjeseci ostvare promet proizvoda, odnosno usluga u vrijednosti koja ne prelazi, odnosno nije vjerovatno da će preći iznos od 18.000 EUR, nijesu dužni da se registruju za plaćanje PDV. Stoga, mjera predviđa povećanje iznosa prometa, prema kojem subjekti postaju poreski obveznici u smislu Zakona o PDV-u, sa 18.000 EUR na 30.000 EUR.

Mjera zahtijeva izmjene Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl. list RCG", br. 65/2001, 12/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 76/2005, 4/2006 i "Sl. list CG", br. 16/2007, 40/2011, 29/2013, 9/2015, 53/2016, 1/2017, 50/2017, 46/2019 i 80/2020).

Cilj mjere	Pojačana podrška preduzetnicima i mikro preduzećima koji se trenutno nalaze u najtežoj poslovnoj situaciji
Realizacija	<p>✓ Realizacija nove mjere</p> <p>Ministarstvo finansija i socijalnog staranja; izmjena Zakona o porezu na dodatu vrijednost</p>
Fiskalni uticaj	2.500.000 EUR – 2021. godina

2.6 Smanjenje troškova zakupa prostora u državnom vlasništvu i odlaganje obaveze po tom osnovu

U cilju smanjenja obaveza privrednih subjekata, kako bi se ostavio prostor za obezbjeđivanje likvidnosti, ova mjera podrške se odnosi na smanjenje cijene zakupa prostora u državnom vlasništvu za 50% u 2021. godini, kao i odlaganje obaveza po ovom osnovu koje se odnose na period 01.07. – 31.12.2020. godine, uz reprogram na 12 mjeseci.

Korisnici ove mjere podrške su privredna društva koja posluju u ugroženim djelatnostima, shodno Listi u Prilogu 1, prema evidenciji djelatnosti iz CRPS-a na 31.12.2020. godine.

Cilj mjere	Pospješivanje likvidnosti privrednih subjekata
Realizacija	Uprava za katastar i državnu imovinu
Unapređenje mjere	✓ Definisano smanjenje troškova
Fiskalni uticaj	500.000 EUR

2.7 Skraćenje roka povraćaja PDV-a

U cilju pospješivanja likvidnosti privrednih subjekata predmetni paket mjera predlaže obezbjeđivanje skraćenja roka povraćaja poreza na dodatnu vrijednost. Zakonom o porezu na dodatnu vrijednost ("Sl. list RCG", br. 65/2001, 12/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 76/2005, 4/2006 i "Sl. list CG", br. 16/2007, 40/2011, 29/2013, 9/2015, 53/2016, 1/2017, 50/2017, 46/2019 i 80/2020), u članu 50 definisane su odredbe povraćaja PDV-a.

Mjera podrške u kontekstu roka za povraćaj PDV-a odnose se na smanjenje ovog roka sa 60 na 30 dana u slučaju kada je iznos poreske obaveze (izlazni porez) u poreskom periodu manji od iznosa ulaznog PDV, koji poreski obveznik može odbiti u istom poreskom periodu, za iznose povraćaja PDV-a do 50.000 EUR. Povraćaj PDV-a može se vršiti jednom mjesečno.

Za ostale poreske obveznike se primjenjuje uobičajena poreska procedura.

Cilj mjere	Pospješivanje likvidnosti privrednih subjekata, samim tim olakšanje poslovanja u dijelu ispunjenja obaveza prema dobavljačima, zaposlenima i izmirenju poreskih obaveza.
Realizacija	Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

III DODATNE MJERE PODRŠKE ZA TURIZAM I UGOSTITELJSTVO

Imajući u vidu da su sektor turizma i ugostiteljstva targetirani kao najpogođeniji negativnim kretanjima, usljed posljedica pandemije virusa COVID-19, jasna je potreba da se podrška ovom sektoru nastavi i u narednom periodu. Sektori turizma i ugostiteljstva bilježili su pozitivne efekte na niz makroekonomskih indikatora u Crnoj Gori, zbog čega pogođenost ovih sektora ima multiplikativne efekte. Stoga, Vlada će nastaviti sa mjerama podrške ovim sektorima, sa ciljem da se u najvećoj mogućoj mjeri sačuva baza koja bi u narednom periodu mogla da poboljša kretanja primarno u ovim sektorima, ali i u onima koji se naslanjaju na njih, te bude osnova privrednog rasta po normalizaciji situacije sa virusom COVID-19.

3.1 Umanjenje godišnje naknade za korišćenje morskog dobra

U cilju umanjenja negativnih ekonomskih efekata izazvanih pandemijom COVID 19, umanjuju se ugovorene godišnje naknade za korišćenje morskog dobra za 2021. godinu korisnicima/zakupcima koji obavljaju djelatnost sezonski ili tokom čitave godine, i to u ugostiteljskim objektima-restoranima, na kupalištima, privremenim lokacijama, pristaništima i sl. Obaveze po ovom osnovu umanjuju se u iznosu od 50% od ugovorene godišnje/sezonske naknade za korišćenje morskog dobra.

Cilj mjere	Povećanje likvidnosti privrednih subjekata u sektorima turizam i ugostiteljstvo
Realizacija	Donošenje zaključka Vlade koji definiše umanjenje naknade za korišćenje morskog dobra; mjeru će implementirati Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore
Fiskalni uticaj	3.500.000 EUR – 2021. god.

3.2 Subvencionisanje turoperatora

Predmetna mjera podrazumijeva realizaciju podrške turoperatorima u cilju stvaranja uslova za organizovano dovođenje turista sa prioriternih, emitivnih tržišta, a koji imaju sklopljene ugovore sa registrovanim smještajnim kapacitetima uključujući kolektivni i individualni smještaj.

Ova mjera podrške će se realizovati uz jasno definisane kriterijume i iznose podrške u zavisnosti od vrste prevoza i dužine zadržavanja u Crnoj Gori.

Cilj mjere	Stvaranje uslova za organizovano dovođenje turista sa prioriternih tržišta
Realizacija	Ministarstvo ekonomskog razvoja će donijeti Program uz jasno definisanu proceduru, kriterijume i iznose podrške; podnošenje zahtjeva shodno Javnom pozivu
Fiskalni uticaj	150.000 EUR - prvi kvartal

3.3 Turistički vaučeri za prosvjetne i zdravstvene radnike i podrška izdavaocima privatnog smještaja

Imajući u vidu posebno snažan negativan efekat pandemije na poslovanje izdavaoca privatnih smještaja, ova mjera odnosi se na podršku zainteresovanim fizičkim licima koja su upisana u Centralni turistički registar za pružanje usluga u domaćinstvu. **Svim zdravstvenim i prosvjetnim radnicima** dodjeljuju se turistički vaučeri u vrijednosti do 200 EUR, koji se mogu iskoristiti do 01.07.2021. godine. Turistički vaučeri validni su samo za registrovani privatni smještaj. Korišćenje vaučera je jednokratno. Vlasniku privatnog smještaja biće uplaćen novac po osnovu turističkog

vaučera 10 dana nakon realizacije aranžmana. Globalne turističke platforme poput Booking.com i AirBnB ne mogu se koristiti u posredovanju. Detaljnu proceduru u vezi implementacije ove mjere, Ministarstvo ekonomskog razvoja će objaviti naknadno.

Ova mjera je takođe podrška prosvjetnim i zdravstvenim radnicima, koji u periodu zdravstvene krize pripadaju kategoriji direktno izloženih, od vitalnog značaja za funkcionisanje sistema koji nije bio postavljen na način koji bi im pružio dovoljan stepen podrške i zaštite, odnosno pružen je stepen zaštite manji nego što je to bio slučaj sa ostalim direktno izloženim kategorijama. Takođe, intenzitet, trajanje i stepen izloženosti izdvojio je navedene dvije kategorije. Dodatno, prosvjeta i zdravstvo predstavljaju dva posebno važna stuba razvoja svakog društva, te na ovaj način Vlada želi da ih dodatno uvaži i podrži.

Cilj mjere	Podrška targetiranoj ciljnoj grupi u pravcu održavanja aktivnosti u turističkom sektoru
Realizacija	<p>✓ Realizacija nove mjere</p> <p>Ministarstvo ekonomskog razvoja će donijeti Program uz jasno definisanu proceduru i kriterijume</p>
Fiskalni uticaj	5.500.000 EUR

IV DODATNE MJERE PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO

U cilju ublažavanja negativnih posljedica pandemije virusa COVID-19 koje su se odrazile i na sektor poljoprivrede, kako direktno, tako i indirektno kroz sektore turizam i ugostiteljstvo, prepoznaje se potreba za podrškom i ovom sektoru. U tom smislu, sagledane su prethodno realizovane mjere, koje su bazirane na dobrim osnovama i koje su dale rezultate u smislu očuvanja proizvodnje, dohotka proizvođača i stabilnosti cijena, kako otkupnih tako i maloprodajnih, što znači da treba nastaviti sa njihovom realizacijom.

Cilj ovih mjera je održavanje stabilnosti tržišta i dohotka proizvođača, odnosno očuvanje kontinuiteta proizvodnje posebno u segmentima koji su najugroženiji i najviše pogođeni, čime se pomaže opstanak, likvidnost i egzistencija proizvođača.

4.1 Program intervencija na tržištu poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva i akvakulture

U cilju održavanja postojećeg nivoa proizvodnje, te održavanja stabilnosti tržišta, kako sa aspekta cijena, tako i sa aspekta količina koje se nude na tržištu poljoprivrednih proizvoda (žive životinje,

mlijeko i mliječni proizvodi, voće i povrće i dr.) i proizvoda ribarstva i akvakulture, te održavanja stabilnosti dohotka poljoprivrednih proizvođača i ribara, nastavlja se sa realizacijom Programa intervencija na tržištu. Ovaj program sadrži sljedeće mjere:

- Povlačenje i skladištenje viškova poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva i akvakulture, te pomoć u distribuciji proizvoda od strane privrednih subjekata koji posjeduju adekvatne uslove za te namjene;
- Podrška poljoprivrednim proizvođačima, ribarima, uzgajivačima ribe i prerađivačima usljed poremećaja na tržištu nastalih značajnim padom cijena, a u cilju održavanja stabilnosti cijena i stabilnosti dohotka;
- Podrška dohotku poljoprivrednih proizvođača, ribara, uzgajivača ribe i prerađivača usljed nemogućnosti plasmana proizvoda, stvaranja viškova gubitkom tržišta za proizvode koje nije moguće distribuirati ili njihovog propadanja;
- Ustupanje viškova proizvoda javnim ustanovama (bolnice, centri socijalnog stanovanja i dr.), Crvenom krstu i drugima, uz nadoknadu proizvođačima od 100% proizvodne vrijednosti tih proizvoda;

U zavisnosti od okolnosti i problema koji su pogodili pojedinačne sektore, uz uvažavanje specifičnosti proizvodnje, plasmana i slično pokrenuće se neke od navedenih mjera intervencija na tržištu.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede će posebnim aktom propisati uslove za realizaciju predmetnih mjera, a njihov vremenski okvir nije ograničen.

Pored navedenih mjera, Ministarstvo može donijeti dodatni set mjera u cilju održavanja kontinuiteta proizvodnje i otkupa, te obavljanja svih aktivnosti vezanih za nesmetanu proizvodnju i distribuciju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i proizvoda ribarstva i akvakulture, imajući u vidu posebnu osjetljivost tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i proizvoda iz sektora ribarstva i akvakulture, specifične uslove proizvodnje, te moguće poremećaje na međunarodnom i domaćem tržištu koji mogu nastati kao posljedica globalne epidemiološke situacije, a koje sada nije moguće predvidjeti.

Cilj mjere	Održavanje postojećeg nivoa proizvodnje i stabilnosti tržišta poljoprivrednih proizvoda, proizvoda ribarstva i akvakulture; održavanje stabilnosti dohotka poljoprivrednih proizvođača i ribara
Realizacija	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede će donijeti rješenja o pokretanju neke od mjera iz Programa, za one sektore/proizvode za koje se pokaže da je pokretanje mjere neophodno
Fiskalni uticaj	1.724.000 EUR – 2021. god.

4.2 Podrška kupovini domaćih proizvoda

- a) Javni naručioci će za vrijeme trajanja epidemije COVID 19 i tokom saniranja posljedica, a u cilju bezbjednije nabavke poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, naročito voditi računa o svježini i sezonskom karakteru proizvoda, kao i o dužini prevoza tih proizvoda, kako bi se obezbijedio kraći lanac snabdijevanja.

Imajući u vidu navedeno, a kako bi se ispoštovale ove odredbe potrebno je da javni naručioci prilagode svoje javne pozive za nabavku poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i odvoje partije u istim, (odvojiti partije npr. mliječni proizvodi, mesni proizvodi, vode i sokovi, alkoholna pića, povrće, voće) kako bi crnogorski proizvođači pojedinačnih proizvoda mogli da učestvuju na tenderima i ponude svoje proizvode, a samim tim i da se obezbijede i odredbe o kratkim lancima snabdjevanja.

- b) Trgovci, ugostitelji i drugi subjekti koji na tržištu nude poljoprivredno-prehrambene proizvode će za vrijeme trajanja epidemije COVID 19 i tokom saniranja posljedica iste posebno voditi računa o tome da tretman proizvoda proizvedenih u Crnoj Gori ne bude u gorem položaju od tretmana sličnih ili istih uvoznih proizvoda, a sve to u cilju održavanja poljoprivredne proizvodnje u Crnoj Gori i dohotka crnogorskih proizvođača, čiji je opstanak izuzetno ugrožen zbog posljedica izazvanih pandemijom bolesti COVID 19.

V PREPORUKE

5.1 Preporuka – poštovanje roka plaćanja obaveza prema malim proizvođačima

Vlada će preduzeti sistemske mjere u cilju zaštite privrednih subjekata po pitanju poštovanja rokova za plaćanja definisanih Zakonom o rokovima izmirenja novčanih obaveza („Službeni list Crne Gore”, br. 028/14), sa posebnim akcentom na zaštitu malih proizvođača koji posluju sa velikim privrednim subjektima. Shodno navedenom Zakonu, rok za izmirenje novčanih obaveza između privrednih subjekata je 30 dana od nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa. Ugovorom je moguće utvrditi i drugačiji rok ispunjenja obaveze dužnika, ali on ne može biti duži od 60 dana.

Na taj način proizvođači stižu uslove za održavanje likvidnosti, kontinuitet proizvodnje, uslove za unapređenje proizvodnje, čime se mali proizvođači ohrabruju za proizvodnju, plasman proizvoda i bolju poziciju prilikom pregovora sa klijentima.

Ujedno, preporučuje se da Investiciono-razvojni fond realizuje faktoring potraživanja malih proizvođača.

5.2 Preporuke za jedinice lokalne samouprave

Na bazi komunikacije sa privrednim subjektima, odnosno predstavnicima njihove zajednice, kao i institucijama koje u okviru svojih nadležnosti podržavaju privredu, evidentiran je set sugestija za jedinice lokalne samouprave. Lokalne samouprave u decentralizovanom sistemu imaju značajnu ulogu u kreiranju strateških pravaca razvoja na lokalnom nivou. Stoga, Vlada očekuje značajnu interakciju sa lokalnim vlastima u cilju pružanja adekvatne podrške privredi, prije svega u domenu smanjenja lokalnih taksi gdje je to moguće.

U tom kontekstu, u nastavku su preporuke:

- Razmotriti mogućnost oslobađanja privrednih subjekata plaćanja lokalnih komunalnih taksi, naknada za korišćenje puta i putnog zemljišta pored opštinskih i nekategorisanih puteva za pristup komercijalnim objektima za 2021. godinu;
- Razmotriti mogućnost revidiranja cijena komunalnih usluga u zavisno od toga da li su objekti privrednih subjekata bili zatvoreni ili ne, shodno privremenim mjerama;
- U saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, razmotriti mogućnost oslobađanja obveznika plaćanja članskog doprinosa turističkim organizacijama za 2021. godinu;
- Razmotriti mogućnost oslobađanja privrednih subjekata obaveze plaćanja poreza na nepokretnosti ili istu umanjiti ukoliko im je bilo zabranjeno ili ograničeno obavljanje djelatnosti u prethodnom periodu;
- Razmotriti prijedlog o obustavi izvršenja prinudne naplate do kraja 2021. godine za lokalne komunalne takse, naknade i izvršene komunalne usluge.
- Smanjenje zakupnina za pogođene djelatnosti (ako lokalne smouprave imaju u svojini lokale)

5.3 Podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

Inputi koji su dobijeni od strane privrede, govore da je kreditna podrška Investiciono-razvojnog fonda u dosadašnjem periodu bila neadekvatna. U cilju obezbjeđivanja više novca za likvidnost privrede, u saradnji sa IRF-om, kreiraće se nove kreditne linije za 2021. godinu kao podrška ugroženoj privredi, a koje će biti posebno usmjerene ka mikro, malom i srednjem biznisu. Preporučuje se kreiranje posebnih kreditnih linija koja će biti usmjerene ka podršci i jačanju ženskog preduzetništva, koje je naročito bilo izloženo uticaju pandemije.

U cilju zaštite malih domaćih proizvođača i jačanja njihove likvidnosti i konkurentnosti, preporučuje se faktoring njihovih potraživanja od strane IRF-a, odnosno kreiranje nove kreditne linije kojom će se omogućiti trgovinskim lancima da plate proizvode domaćim proizvođačima u roku od 15 dana. Kada je u pitanju podrška subjektima u oblasti poljoprivrede i ribarstva, preporuka je nastavak realizacije postojećih povoljnih kreditnih linija za ovu ciljnu grupu, koje služe za prefinansiranje IPARD-a, mjera iz Agrobudžeta, kao i za otkup poljoprivrednih proizvoda. Pored toga, a u cilju ublažavanja posljedica izazvanih pandemijom korona virusa, preporuka je da se nastavi i sa

realizacijom kreditne linije za nabavku potrebnih obrtnih sredstava za nesmetanu proizvodnju, koja je uvedena u cilju ublažavanja posljedica pandemije virusa COVID-19.

Dodatno, posebno se preporučuje skraćivanje rokova obrade kredita, pojednostavljivanje procedure podnošenja zahtjeva, posebno u dijelu potrebne dokumentacije i zahtjeva prema instrumentima obezbjeđenja u granicama opravdanog. Ovo se naročito odnosi na mikro i mala preduzeća.

Vlada Crne Gore će kroz subvencionisanje kamate do određenog iznosa pružiti dodatnu podršku privredi.

5.4 Preporuke Centralnoj banci Crne Gore

Nastaviti sa mjerama Centralne banke Crne Gore koje su ograničene do 31.08.2021. godine. Dodatno, razmotriti mogućnost za proširenje obuhvata moratorijuma i restrukturiranja kredita za dužnike iz djelatnosti koje nijesu pokrivena postojećim propisima.

PRILOG 1 - Lista ugroženih djelatnosti

ŠIFRA DJELATNOSTI	NAZIV DJELATNOSTI
1041	Proizvodnja ulja i masti
1052	Proizvodnja sladoleda
1101	Destilacija, prečišćavanje i miješanje pića
1102	Proizvodnja vina od grožđa
1103	Proizvodnja pića i ostalih voćnih vina
1107	Proizvodnja osvježavajućih pića, mineralne vode i ostale flaširane vode
1392	Proizvodnja gotovih tekstilnih proizvoda, osim odjeće
1411	Proizvodnja kožne odjeće
1413	Proizvodnja ostale odjeće
1520	Proizvodnja obuće
1820	Umnožavanje snimljenih zapisa
2014	Proizvodnja ostalih organskih hemikalija
2052	Proizvodnja sredstava za lijepljenje
2445	Proizvodnja ostalih obojenih metala
2611	Proizvodnja elektronskih elemenata
2849	Proizvodnja ostalih mašina - alatki
3011	Izgradnja brodova i plovnih objekata
3213	Proizvodnja imitacije nakita i srebrnih proizvoda
3240	Proizvodnja igara i igračka
4931	Gradski i prigradski kopneni prevoz putnika
4932	Taksi prevoz
4939	Ostali prevoz putnika u kopnenom saobraćaju
5010	Pomorski i priobalni prevoz putnika
5030	Prevoz putnika unutrašnjim plovnim putevima
5040	Prevoz tereta unutrašnjim plovnim putevima
5510	Hoteli i sličan smještaj
5520	Odmarališta i slični objekti za kraci boravak
5530	Djelatnost kampova, auto-kampova i kampova za turističke prikolice
5610	Djelatnosti restorana i pokretnih ugostiteljskih objekata
5621	Ketering/dostava hrane
5629	Ostale usluge pripremanja i posluživanja hrane
5630	Usluge pripremanja i posluživanja pića
5914	Djelatnost prikazivanja filmova

7420	Pomoćne usluge organizacija događaja (fotografske usluge)
7911	Djelatnost putničkih agencija
7912	Djelatnost tur-operatora
7990	Ostale usluge rezervacije i djelatnosti povezane s njima
8510	Predškolsko obrazovanje
8891	Djelatnost dnevne brige o djeci
9001	Izvođačka umjetnost
9002	Pomoćne djelatnosti u okviru izvođačke umjetnosti
9003	Umjetničko stvaralaštvo
9004	Rad umjetničkih ustanova
9313	Fitnes centri
9321	Djelatnost zabavnih parkova
9601	Pranje i hemijsko čišćenje tekstilnih i krznjenih proizvoda